

Gemeentelijke vergroening: waar begin je?

‘Proces creëert eigenaarschap’

De bereidheid om te vergroenen, liefst integraal, is er, merken adviseurs van idverde Advies. Maar de manier waarop levert hoofdbrekens op. Adviseurs van idverde NL op diverse niveaus nemen gemeenten integraal bij de hand. ‘Maar wij kunnen niet de visie of ambitie voor een gemeente bepalen.’

Auteur: Heidi Peters

Wie op de website van het Nederlandse bedrijf *idverde* kijkt, ziet een welhaast landelijke dekking van vestigingen. *idverde Advies*, *idverde Realisatie* en *idverde Bomendienst* zijn werkmaatschappijen en vallen onder *idverde NL BV*. Daardoor heeft dit groenbedrijf specialisaties en specialisten in huis voor elke stap in het proces. Regine Adriaanse werkt als specialist strategie en beleid bij *idverde Advies* in Roermond. ‘Van integrale groenvisies en groenprogramma’s tot ecologisch advies, ontwerp voor

inrichting en beheerplannen, wij kunnen het verzorgen. Wij werken dan ook nauw samen met collega’s van andere werkmaatschappijen.’

Het zijn met name overheden die contact opnemen met *idverde NL*, vaak op zoek naar kennis over vergroenen op strategisch, tactisch of meer operationeel niveau. Adriaanse: ‘Je ziet in alle coalitieprogramma’s, plannen en omgevingsvisies de ambitie om te vergroenen. Maar wat is dat dan, hoe doen we dat, om welk

groen gaat het en waar doen we dat? Wij helpen om hierop antwoorden te formuleren. Het is de bedoeling om groen als thema naar de voorkant van het beleids- en inrichtingsproces te halen, waar dat nu vaak pas laat in het proces aan de orde komt.’

Integrale groenvisie

Groen levert een bijdrage bij de aanpak van veel verschillende opgaven. Naast versterking en herstel van de biodiversiteit helpt het ook bij de aanpassing aan het veranderende klimaat en de vermindering van hittestress en wateroverlast. Adriaanse werkt samen met de gemeente Roermond aan een integrale groenvisie: ‘Wij helpen de gemeente Roermond om een integrale visie met ambities te formuleren voor groen in de stad. Daarbij bekijken we ook nadrukkelijk hoe groen bijdraagt aan andere opgaves die er liggen. Dat betekent dat andere vakspecialisten, bijvoorbeeld op het gebied van

Regine Adriaanse-Kraaij

werkt met de gemeente Roermond aan een groenvisie

Zef Hermans

is specialist biodiversiteit

mobiliteit, wonen en het sociaal domein, daar nauw bij worden betrokken.'

Voor de groenvisie waaraan Adriaanse met de gemeente Roermond werkt, worden de visie en de ambities van de gemeente voor het groen in de stedelijke omgeving verwoord. Daarnaast bevat de integrale groenvisie uitvoeringsgericht beleid en kaders voor inrichting en beheer van het groen in de gemeente voor de komende tien jaar. 'Uit verkennende gesprekken bleek dat zo'n visie de grootste kans van slagen heeft bij een integrale aanpak', legt Adriaanse uit. 'In Roermond ronden we nu de analysefase af, waarbij we in kaart brengen wat er allemaal speelt, welke opgaven er liggen, welk aanverwant beleid er is, maar ook hoe het groen er nu uitziet en hoe de situatie is qua hittestress, wateroverlast en biodiversiteit. Vervolgens gaan we samen het participatieproces in. Het proces zelf wordt daarbij ook als resultaat gezien. Hoe nemen we inwoners en ondernemers mee in het proces? Hoe betrekken we de stakeholders erbij die ook hun bijdrage leveren – denk aan woningcorporaties en het onderwijs? Het gaat erom dat we draagvlak creëren, kennis delen en de neuzen dezelfde kant op krijgen.'

In Roermond is in deze analysefase al een aantal thema's benoemd: groen gaat bijdragen aan de thema's klimaatadaptatie, biodiversiteit, beleving en gezondheid. Hoe dat precies ingevuld wordt, zal mede uit het participatieproject blijken. De gemeente heeft in ieder geval de

wens uitgesproken dat het groen in de omgeving – waaronder natuurgebied De Meinweg – als 'groene vingers' van buiten de stad in komt.

Verrommelen

Zef Hermans is specialist biodiversiteit bij idverde Advies in Den Bosch. 'De inrichting van ons landschap is drastisch veranderd en dat heeft invloed op de aan- en afwezigheid van flora en fauna. In het buitengebied zag je jaren geleden nog veel houtwallepjes en andere landschapselementen; het was wat rommeliger. Nu is dit allemaal recht en strak, opgeruimd en netjes. De laatste tijd zie je dat dit rommelige weer een beetje terugkomt, juist in de zo intensief gebruikte stad. Er wordt minder gemaaid, gras mag op wat meer plaatsen blijven staan, ook als het dor wordt. Ik zie dit als een positieve ontwikkeling, die ook buiten de stad nog wat meer zou mogen plaatsvinden.'

'Groen zal ons helpen bij de aanpassing aan het veranderende klimaat, doordat het steden koeler houdt en wateroverlast tegengaat. Als de scheiding tussen stad en buitengebied minder strak wordt, er meer groen de stad in wordt geleid, kun je echt gebruikmaken van de kracht van groen. Als je groen al aan de voorkant meeneemt, doe je veel voor de biodiversiteit', stelt Adriaanse. 'En behalve de opbrengsten voor de biodiversiteit levert groen ook veel op voor de mensen in de stad, namelijk klimaatadaptatie en een gezondere leefomgeving.'

Meerdere functies

'Ik verwacht dat door de re-integratie van groen de strikte scheiding tussen functies zal vervagen, tussen "natuur" en "infrastructuur". We houden natuurlijk rekening met de primaire functie van een gebied, maar erkennen dat een terrein veel meer functies kan hebben. Zoals hierboven aangegeven zijn de drie hoofdthema's bij vergroening klimaatadaptatie, biodiversiteit en een gezondere leefomgeving. Het kan voorkomen dat één van deze thema's meer aandacht krijgt bij een herinrichting, maar we nemen ze zoveel mogelijk alle drie mee. Daarnaast bestaat de harde grens tussen stad, buitengebied en natuur alleen in bestemmingsplannen. We zullen de natuurfunctie in al deze gebieden moeten versterken, om te voorkomen dat we soorten verliezen en de essentiële functies die de natuur ons biedt', legt Hermans uit. 'Uiteindelijk probeer je te komen tot maatregelen waarmee je, met de middelen die er zijn, zoveel mogelijk resultaat bereikt.'

Hermans en Adriaanse merken in de praktijk grote verschillen tussen gemeenten. Sommige zijn al actief bezig met het thema 'vergroenen' en het integreren hiervan in de organisatie; andere zijn nog niet zo ver. Sommige gemeenten stimuleren initiatieven van inwoners, maar ondernemen zelf nog weinig actie; andere doen veel, maar vergeten de inwoners mee te nemen in het traject. 'Daarom vinden wij het proces heel belangrijk', zegt Adriaanse. 'Wij helpen gemeenten vanaf de eerste stap en werken samen aan eindoplossingen. Mensen moeten zich aangesproken voelen, zien dat we het in de gemeente samen doen. Dat draagt ook bij aan de uitvoerbaarheid van de maatregelen.'

Basiskwaliteit Natuur

Hermans geeft een voorbeeld: 'In de gemeente Land van Cuijk hebben we een natuurvisie opgesteld. In de gemeente hadden we direct vooral contact met de beleidsadviseurs van natuur en landschap, en minder met de andere disciplines, zoals woningbouw, klimaatadaptatieve leefomgeving of energietransitie. Al met al nam het samenstellen van deze natuurvisie een jaar in beslag. Daar plukt de gemeente nu de vruchten van, want een jaar geleden was dit op de andere afdelingen niet bekend en als het wel bekend was, wist men niet wat men ermee moest doen. Nu, een jaar later, heeft de natuurvisie een zekere status gekregen in de gemeente. Iedereen weet dat deze visie er is en dat die meegenomen moet worden bij de

'Voor de groenvisie moeten we in- en extern de neuzen dezelfde kant op krijgen'

Ook aan de Houtmansgracht in Gouda leidde een bewonersinitiatief tot een groene kade.

aanleg van nieuwe wijken of andere projecten. Dit is een zachte waarde, maar wel een belangrijke. De beleidsadviseurs merken het resultaat hiervan in hun werk.' Adriaanse: 'Je hoeft niet te kiezen voor natuur of voor wonen. Dat kan ook samengaan.'

In Gouda is een programma Groen, waaraan een groenstructuurplan is verbonden met een subprogramma voor bomen en biodiversiteit. Dit alles is opgesteld onder begeleiding van Hermans. De gemeente Gouda heeft vier thema's vastgesteld waarvoor vergroening van belang is: biodiversiteit, klimaat, gezondheid en beleving. Biodiversiteit wilde de gemeente verder uitgewerkt hebben. Gouda heeft de ambitie koploper te zijn en heeft een nulmeting biodiversiteit laten uitvoeren. 'Een paar jaar geleden kwam de methode Basiskwaliteit Natuur van de grond. Deze gaat uit van bescherming van natuurgebieden. Wanneer je die uitvoert, zul je waarnemen dat je bepaalde diersoorten die tot enkele decennia geleden nog vanzelfsprekend

waren, niet of veel minder tegenkomt', vertelt Hermans. 'Dit is een laagdrempelige methode met reële doelen op de korte termijn, om de basiskwaliteit van de natuur weer op orde te krijgen. Het gevolg zal zijn dat er ook andere soorten meeprofiten en weer opkomen. De Basiskwaliteit Natuur heeft betrekking op soorten die halverwege de vorige eeuw nog algemeen voorkwamen en nu nog niet zeldzaam zijn, maar wel sterk in aantal afgenomen. Deze methode helpt en motiveert de gemeente om op korte termijn acties te ondernemen waarvan vrij snel resultaten zichtbaar zijn.'

Proces is belangrijk

idverde NL adviseert ook bij herinrichting en vervanging van groen. Daarbij wordt niet uit gewoonte steeds voor dezelfde aanplant gekozen, maar vormt de openbare ruimte de leidraad voor het beplantingsplan. Daarnaast zijn er eenmalige inrichtingsprojecten, waarbij ongebruikte gazonnetjes worden omgevormd naar hoogwaardiger groen dat ook als ecolo-

gische verbindingzone kan dienen. Eveneens belangrijk voor de biodiversiteit in de stedelijke omgeving zijn privétuinen en bedrijventerreinen. Ook daarbij ondersteunen adviseurs zoals Hermans gemeenten om inwoners en bedrijfs-eigenaren te stimuleren tot het nemen van maatregelen om de biodiversiteit te verhogen. 'Het proces dat een gemeente doormaakt om iedereen mee te krijgen, dat is belangrijk. Daardoor belandt een visiestuk niet in de la, maar wordt het een document dat gelijkwaardig is aan bijvoorbeeld de woonvisie', zo besluit Adriaanse. Hermans vult aan: 'Wij kunnen dus niet de visie of ambitie voor iemand anders bepalen, want dan ontbreekt het aan eigenaarschap en gevoel. We begrijpen dat het moeilijk en complex is en dat opdrachtgevers daarom soms wat afwachtend zijn. Aan ons de taak om telkens weer de vragen terug te leggen bij de gemeenten. Zo gaan we samen het proces in, stellen we kaders en vullen die in.'

'Je hoeft niet te kiezen voor natuur of voor wonen; dat kan samengaan'

BE SOCIAL
Scan, lees & deel!